

Kapittel 13: Unntakshåndtering

Redigert av:

Khalid Azim Mughal (khalid@ii.uib.no)

Kilde:

Java som første programmeringsspråk (3. utgave)

Khalid Azim Mughal, Torill Hamre, Rolf W. Rasmussen
Cappelen Akademisk Forlag, 2006.

ISBN: 82-02-24554-0

<http://www.ii.uib.no/~khalid/jfps3u/>

(NB! Boken dekker opp til Java 6, men notatene er oppdatert til Java 7.)

Emneoversikt

-
- Programutføring
 - "kast og fang"-prinsippet
 - Unntakspropagering
 - Typiske scenarier ved bruk av **try-catch-setning**
 - Utdrag av unntaksklasser
 - Eksplisitt kast av unntak: **throw**-klausul
 - **try**-blokk med flere **catch**-blokker
 - **try**-blokk med felles **catch**-blokk
 - Typiske programmeringsfeil ved unntakshåndtering
 - Håndtering av kontrollerte unntak og **throws**-klausul
 - Definere egne kontrollerte unntak
 - Utføring av **finally**-blokk
-

Hva er et unntak?

- Et program må være i stand til å håndtere unormale situasjoner som kan oppstå under utføring.
- Et *unntak* (eng. *exception*) i Java signaliserer en feilsituasjon som oppstår under programutføring.
- Eksempler på feilsituasjoner:
 1. Programmeringsfeil -- oppstår på grunn av logiske feil.
 - Ulovlig indeksering i en tabell.
 - Forsøk på å dividere med 0.
 - Metodekall med ulovlige parametere.
 - Bruk av `null`-referanse for å aksessere medlemmer i et objekt.
 2. Kjørefeil -- som programmet har lite herredømme over.
 - Åpning av fil som ikke eksisterer.
 - Lese- eller skrivefeil ved bruk av fil.
 - En nettforbindelse som går ned.

Litt om programutføring

- En *programstabel* brukes til å håndtere utføring av metoder.
- Et element (kalt *stabelramme*) på programstabelen tilsvarer et metodekall.
 - Hvert metodekall fører til at det opprettes en ny stabelramme.
 - Stabelrammen inneholder diverse opplysninger, bl.a. om lagring av lokale variabler.
 - Når metoden er ferdig, fjernes dens ramme.
 - Metoden som har stabelrammen på toppen av programstabelen blir utført.
- Ved retur fra en metode fortsetter programutføringen i metoden som tilsvarer stabelrammen som nå er blitt avdekket på toppen av programstabelen.
- Under utføringen vil alle stabelrammer på programstabelen til enhver tid angi hvilke metoder som er *aktive*, det vil si ikke ferdig utførte.
 - Ved et gitt tidspunkt under utføringen, angir *programstabelutlistingen* hvilke metoder som er aktive.

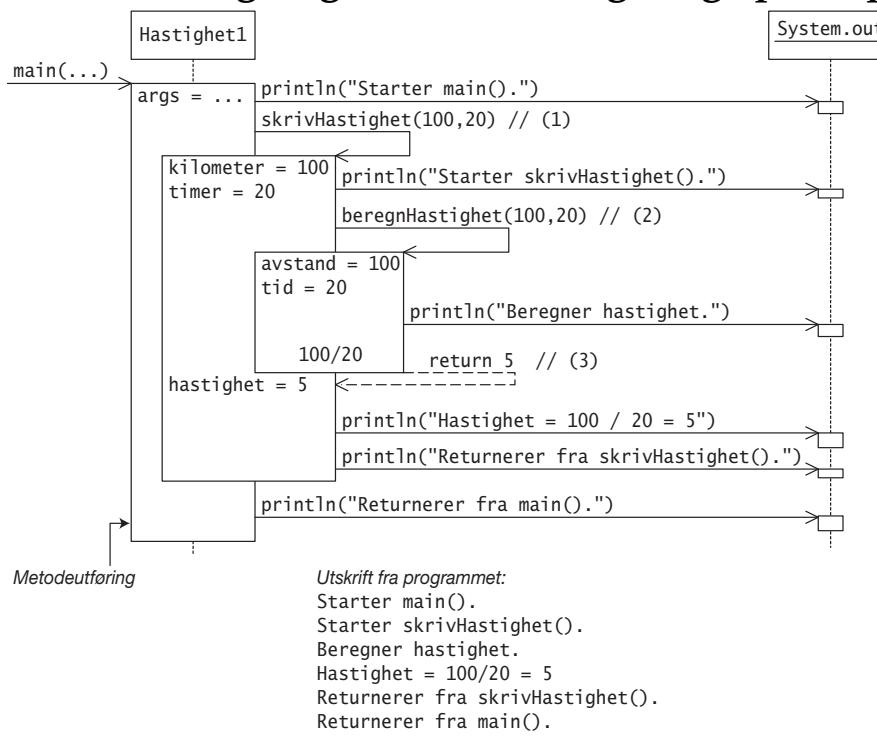
Metodeutføring og unntakspropagering

- Vi skal bruke følgende problem til å illustrere metodeutføring og unntakspropagering.
Beregne hastighet når avstand og tid er gitt.
Programmet bruker tre metoder:
 1. `main()`
 2. `skrivHastighet()`
 3. `beregnHastighet()`
- Merk heltallsdivisjon i beregning av uttrykket (`avstand/tid`) .
 - heltallsdivisjon med 0 er en *ulovlig* operasjon i Java

Metodeutføring (Program 13.1)

```
public class Hastighet1 {  
  
    public static void main(String[] args) {  
        System.out.println("Starter main()");  
        skrivHastighet(100, 0); // (1)  
        System.out.println("Returnerer fra main()");  
    }  
  
    private static void skrivHastighet(int kilometer, int timer) {  
        System.out.println("Starter skrivHastighet()");  
        int hastighet = beregnHastighet(kilometer, timer); // (2)  
        System.out.println("Hastighet = " +  
                           kilometer + "/" + timer + " = " + hastighet);  
        System.out.println("Returnerer fra skrivHastighet()");  
    }  
  
    private static int beregnHastighet(int avstand, int tid) {  
        System.out.println("Beregner hastighet.");  
        return avstand/tid; // (3)  
    }  
}
```

Normal utføring (Figur 13.1) "kast og fang"-prinsippet

- Et unntak *kastes* når en feilsituasjon oppstår under programutføring, og *fanges* av en *unntakshåndterer* som behandler det.
- Erstatt i Program 13.1:


```

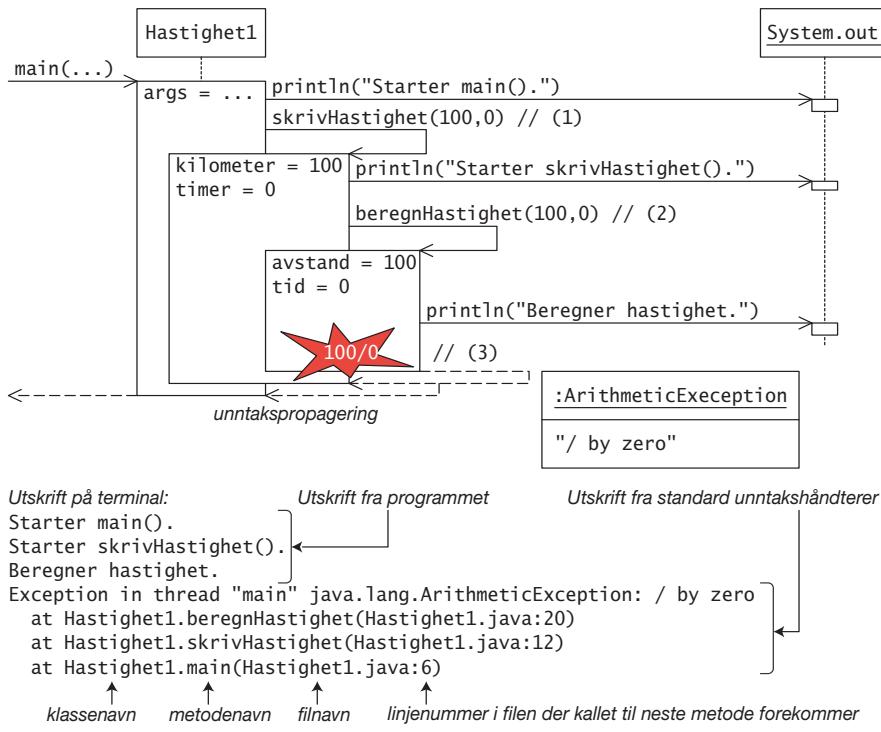
skrivHastighet(100, 20);                                // (1)
      
```

 med


```

skrivHastighet(100, 0);                                  // (1) Andre parameter er 0.
      
```
- Utføringen av programmet er illustrert i sekvensdiagrammet i Figur 13.2.
- I (7) *kastes* det et `ArithmeticException`-unntak, som formidles tilbake (*propageres*) gjennom stabelrammer på programstabelen.

Unntakspropagering (ved heltallsdivisjon med 0) (Figur 13.2)

Unntakspropagering

- Programutføringen fortsetter ikke på normal måte under unntakspropageringen, og unntaket sendes ikke videre med `return`-setningen.
- Unntaket tilbys til aktive metoder i tur og orden.
 - Dersom en aktiv metode ikke *fanger* unntaket, avbrytes utføringen av metoden, m.a.o. fjernes dens stabelramme fra programstabelen.
- Når unntaket har propagert til "toppnivå", blir det behandlet av en *standard unntakshåndterer* i Javas virtuelle maskin.
 - Standard unntakshåndtereren genererer en programstabelutlisting på terminalen.

Unntakshåndtering: try-catch

- En **try**-blokk kan inneholde vilkårlig kode, men hensikten er å legge inn setninger som man vet kan lede til at et unntak blir kastet under utføring.
- En **catch**-blokk utgjør en unntakshåndterer.
 - En **catch**-blokk hører sammen med en **try**-blokk.
 - Et unntak som kan bli kastet som resultat av utføring av koden i **try**-blokken, kan fanges og behandles i en tilhørende **catch**-blokk.

Typiske scenarier ved bruk av try-catch-setning

try-blokken inneholder kode som kan føre til at et unntak blir kastet.

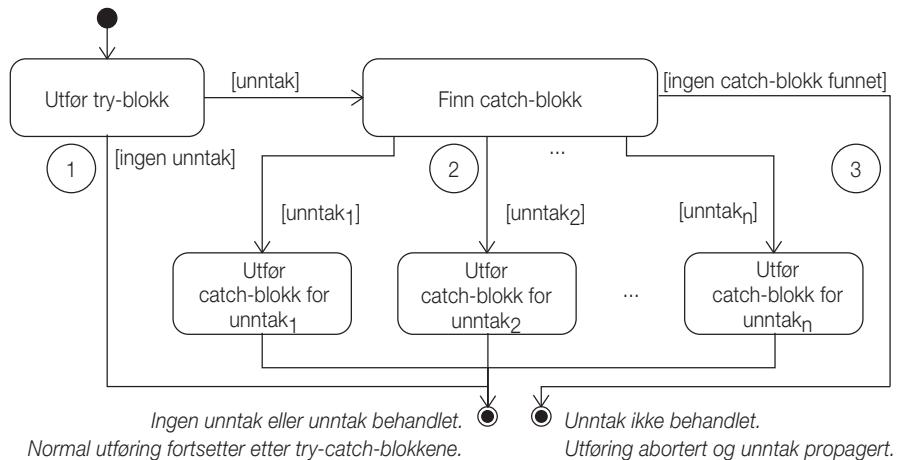
```
try {  
    int hastighet = beregnHastighet(kilometer, timer);  
    System.out.println("Hastighet = " +  
                      kilometer + "/" + timer + " = " + hastighet);  
}  
  
catch (ArithmetricException unntak) {    én catch-blokk-parameter  
    System.out.println(unntak + " (behandlet i skrivHastighet())");  
}
```

En catch-blokk kan fange et unntak og vil behandle det dersom det er av riktig type.

1. Koden i **try**-blokken utføres, og ingen unntak blir kastet.
 - Normalutføring fortsetter etter **try-catch**-blokkene.
2. Koden i **try**-blokken utføres, og et unntak blir kastet. Dette unntaket blir fanget og behandlet i en tilhørende **catch**-blokk.
 - Avbryter utføringen av **try**-blokken, slik at handlingene i resten av **try**-blokken ikke blir utført.
 - Normalutføring fortsetter etter **try-catch**-blokkene.

3. Koden i `try`-blokken utføres, og et unntak blir kastet, men ingen `catch`-blokk blir funnet for å behandle unntaket.
- Avbryter utføringen av `try`-blokken, slik at handlingene i resten av `try`-blokken ikke blir utført.
 - Unntaket blir propagert.

try-catch-scenarier (Figur 13.4)

try-catch-scenario 1

- I Program 13.2 bruker metoden `skrivHastighet()` en `try-catch-setning`, (3).
- Den tilhørende `catch`-blokken, (6), er deklarert til å fange unntak av typen `ArithmeticException`.
- Utføringsmønsteret for Program 13.2 er vist i Figur 13.5.

Unntakshåndtering (Program 13.2)

```

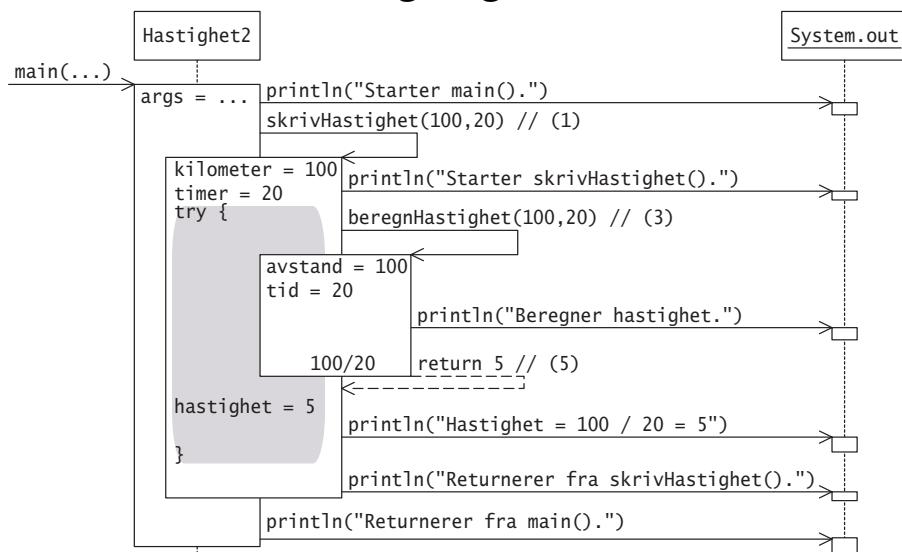
public class Hastighet2 {
    public static void main(String[] args) {
        System.out.println("Starter main().");
        skrivHastighet(100, 0); // (1)
        System.out.println("Returnerer fra main().");
    }

    private static void skrivHastighet(int kilometer, int timer) {
        System.out.println("Starter skrivHastighet().");
        try { // (2)
            int hastighet = beregnHastighet(kilometer, timer); // (3)
            System.out.println("Hastighet = " +
                kilometer + "/" + timer + " = " + hastighet);
        }
        catch (ArithmaticException unntak) { // (4)
            System.out.println(unntak + " (behandlet i skrivHastighet())");
        }
        System.out.println("Returnerer fra skrivHastighet().");
    }

    private static int beregnHastighet(int avstand, int tid) {
        System.out.println("Beregner hastighet.");
        return avstand/tid; // (5)
    }
}

```

Unntakshåndtering (Figur 13.5) (scenario 1)

Utskrift fra programmet:
 Starter main().
 Starter skrivHastighet().
 Beregner hastighet.
 Hastighet = 100/20 = 5
 Returnerer fra skrivHastighet().
 Returnerer fra main().

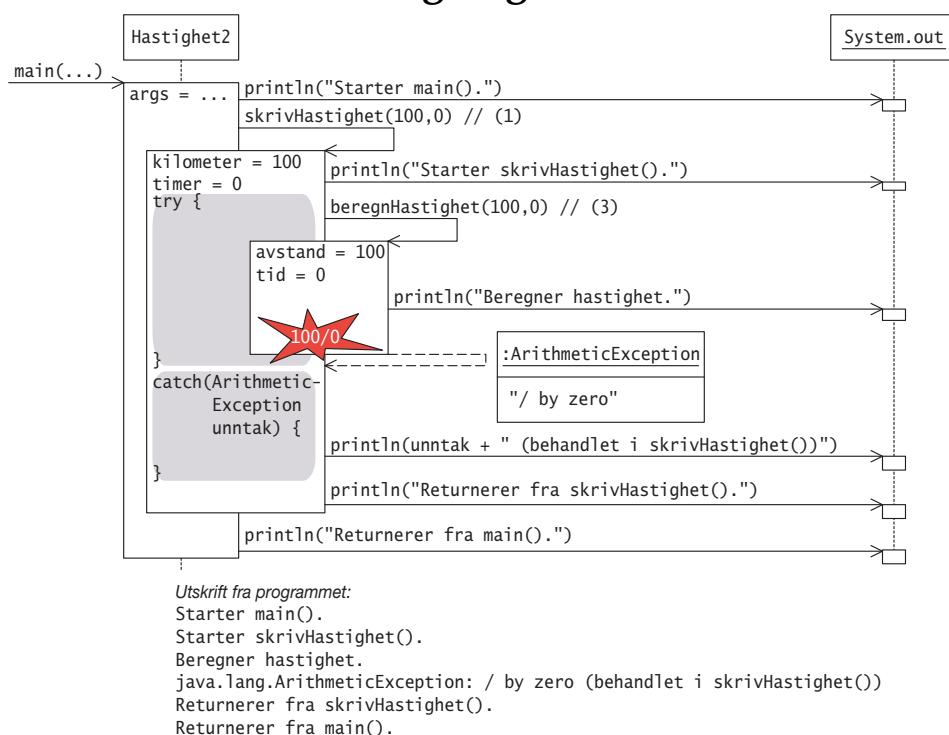
try-catch-scenario 2

- Erstatt i Program 13.2:


```
skrivHastighet(100, 20); // (1)
```
- med


```
skrivHastighet(100, 0); // (1) Andre parameter er 0.
```
- Heltallsdivisjon med 0 fører til at et `ArithmaticException`-unntak blir kastet ved (11) i metoden `beregHastighet()`.
 - Utføringen av denne metoden avbrytes, og unntaket propageres.
 - Det blir fanget av `catch`-blokken i metoden `skrivHastighet()`.
 - Etter behandlingen av unntaket gjenopprettes normalutføring av programmet.
 - Utskriften viser normalutføring av metoden `skrivHastighet()` fra dette tidspunktet.

Unntakshåndtering (Figur 13.6) (scenario 2)

try-catch-scenario 3

- Scenario 3 belyser hva som skjer når et unntak blir kastet under utføring av en **try**-blokk og det ikke finnes en tilhørende **catch**-blokk for å behandle unntaket.
- Programmets utføringsmønster i Figur 13.7 viser at heltallsdivisjon med 0 igjen fører til at et **ArithmeticException**-unntak blir kastet ved (15) i metoden **beregnHastighet()**.
 - Utføringen av denne metoden avbrytes, og unntaket propageres.
- **ArithmeticException**-unntaket blir *ikke* fanget av **catch**-blokken i metoden **skrivHastighet()**, siden den fanger unntak av type **IllegalArgumentException**.
- Utføringen av metoden **skrivHastighet()** avbrytes (handling i (13) blir ikke utført), og unntaket propageres videre.
- Unntaket **ArithmeticException** blir nå fanget av **catch**-blokken i metoden **main()** ved (3).
 - Etter behandlingen av unntaket i **catch**-blokken i metoden **main()** gjenopprettes normalutføring av programmet.
 - Utskriften viser normalutføring av metoden **main()** fra dette tidpunktet.

Unntakshåndtering (Program 13.3) (scenario 3)

```
public class Hastighet3 {

    public static void main(String[] args) {
        System.out.println("Starter main().");
        try {                                         // (1)
            skrivHastighet(100, 0);                  // (2)
        }
        catch (ArithmaticException unntak) {          // (3)
            System.out.println(unntak + " (behandlet i main())");
        }
        System.out.println("Returnerer fra main().");
    }

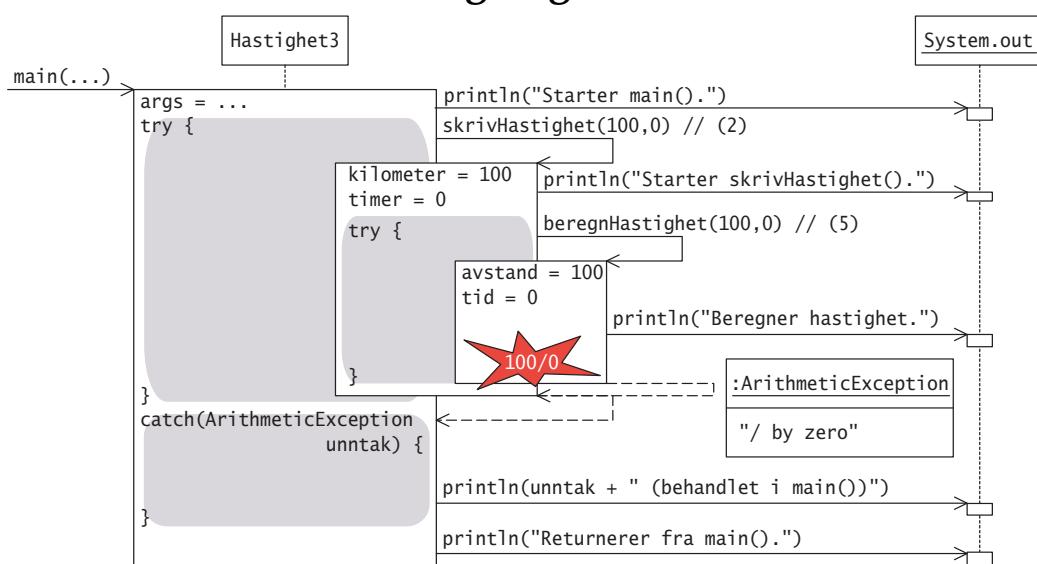
    private static void skrivHastighet(int kilometer, int timer) {
        System.out.println("Starter skrivHastighet().");
        try {                                         // (4)
            int hastighet = beregnHastighet(kilometer, timer); // (5)
            System.out.println("Hastighet = " +
                kilometer + "/" + timer + " = " + hastighet);
        }
        catch (IllegalArgumentException unntak) {           // (6)
            System.out.println(unntak + " (behandlet i skrivHastighet())");
        }
        System.out.println("Returnerer fra skrivHastighet().");
    }
}
```

```

private static int beregnHastighet(int avstand, int tid) {
    System.out.println("Beregner hastighet.");
    return avstand/tid; // (7)
}

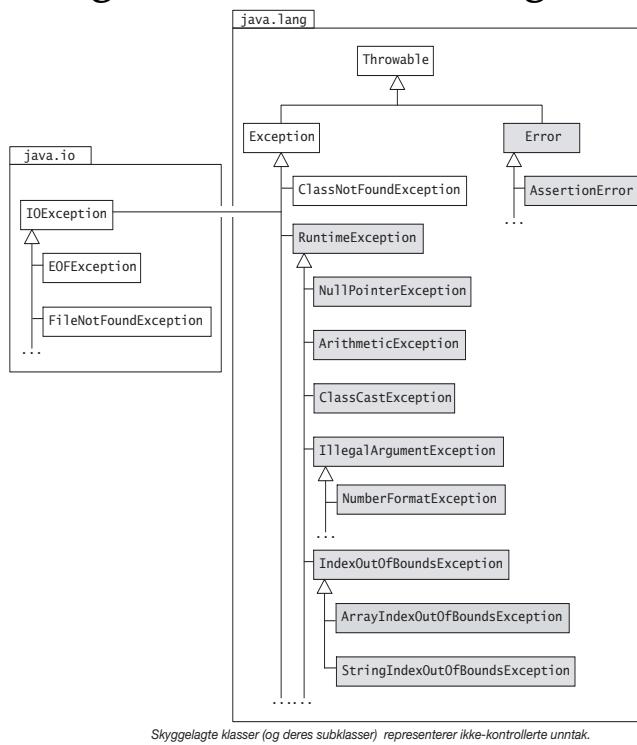
```

Unntakshåndtering (Figur 13.7) (scenario 3)

Utskrift fra programmet:
 Starter main().
 Starter skrivHastighet().
 Beregner hastighet.
 java.lang.ArithmetricException: / by zero (behandlet i main())
 Returnerer fra main().

Utdrag av unntaksklasser (Figur 13.8)

Utdrag av metoder fra `Throwable`-klassen (Tabell 13.1)

Metode	Beskrivelse
<code>String getMessage()</code>	Returnerer strengen i unntaket. Strengen angir ytterligere forklaring på unntaket.
<code>void printStackTrace()</code>	Skriver på terminalen programstabelutlistingen som førte til at unntaket ble kastet.

Unntaksklassen Exception og kontrollerte unntak

- Unntak som tilhører `Exception`-klassen og dens subklasser, med unntak av subklasser til `RuntimeException`-klassen, kalles *kontrollerte unntak* (eng. *checked exceptions*).
 - Kompilatoren kontrollerer at en metode som kaster et kontrollert unntak, eksplisitt håndterer unntaket (*mer om det senere*).

Unntaksklassen RuntimeException og ikke-kontrollerte unntak

- Klassen `RuntimeException` og dens subklasser representerer unntak som angår typiske uforutsette feil, som for eksempel *programmingsfeil*.
- Unntak som er definert ved klassen `RuntimeException` og dens subklasser kalles *ikke-kontrollerte unntak* (eng. *unchecked exceptions*).
 - Det er ikke påkrevet at de fanges, men feilårsaken må rettes opp i programmet.

Unntaksklassen Error

- Subklassen `AssertionError` brukes til å signalisere at en påstand ikke holder under utføringen.
 - Slike unntak burde ikke fanges.

Eksplisitt kast av et unntak

- Et program kan eksplisitt kaste et unntak med `throw`-setningen:
`throw new ArithmeticException("Avstand og tid kan ikke være < 0");`
- Utføring av en `throw`-setning avbryter normalutføring av programmet, og unntaket propageres på vanlig måte.
- Det er vanlig å bruke en passende unntaksklasse til å definere en feilsituasjon og gi supplerende opplysninger om unntaket i konstruktørkallet.
- I Program 13.4 vil programutføringen føre til at et unntak av klassen `ArithmeticException` blir kastet i metoden `beregHastighet()`, (2).
 - Dette unntaket blir propagert og blir fanget av `catch`-blokken i `main()`-metoden.
 - Fra dette tidspunktet fortsetter normalutføring av programmet.

Eksplisitt kast av unntak (Program 13.4)

```
public class Hastighet4 {  
    public static void main(String[] args) {  
        System.out.println("Starter main()");  
        try {  
            skrivHastighet(-100, 10); // (1) Verdi mindre enn 0.  
        }  
        catch (ArithmetricException unntak) {  
            System.out.println(unntak + " (behandlet i main())");  
        }  
        System.out.println("Returnerer fra main()");  
    }  
  
    private static void skrivHastighet(int kilometer, int timer) {  
        System.out.println("Starter skrivHastighet()");  
        int hastighet = beregnHastighet(kilometer, timer);  
        System.out.println("Hastighet = " +  
                           kilometer + "/" + timer + " = " + hastighet);  
        System.out.println("Returnerer fra skrivHastighet()");  
    }  
  
    private static int beregnHastighet(int avstand, int tid) {  
        System.out.println("Beregner hastighet.");  
        if (avstand < 0 || tid < 0) // (2)  
            throw new ArithmetricException("Avstand og tid kan ikke være < 0"); // (3)  
        return avstand/tid; }  
}
```

- Utdata fra programmet:

Starter main().

Starter skrivHastighet().

Beregner hastighet.

java.lang.ArithmetricException: Avstand og tid kan ikke være < 0 (behandlet i main())

Returnerer fra main().

Håndtering av unntak med flere catch-blokker

- Dersom koden i en `try`-blokk kan kaste forskjellige typer unntak, kan man spesifisere én `catch`-blokk for hver type unntak etter `try`-blokken (Program 13.5).
- Indeksering i strengtabellen `args`, (3) og (4), kan kaste et ikke-kontrollert `ArrayIndexOutOfBoundsException`-unntak med mindre minst to strenger er spesifisert på kommandolinjen.
- Konvertering til heltall med `parseInt()`-metoden, (3) og (4), kan kaste et ikke-kontrollert `NumberFormatException`-unntak dersom noen av strengene inneholder tegn som ikke kan inngå i et heltall.

try-blokk med flere catch-blokker (Progam 13.5)

```
public class Hastighet5 {  
  
    public static void main(String[] args) {  
        System.out.println("Starter main()");  
        int arg1, arg2; // (1)  
        try { // (2)  
            arg1 = Integer.parseInt(args[0]); // (3)  
            arg2 = Integer.parseInt(args[1]); // (4)  
        }  
        catch (ArrayIndexOutOfBoundsException unntak) { // (5)  
            System.out.println("Angi både kilometer og timer.");  
            System.out.println("Bruk: java Hastighet5 <kilometer> <timer>");  
            System.out.println(unntak + " (behandlet i main())");  
            return;  
        }  
        catch (NumberFormatException unntak) { // (6)  
            System.out.println("Kilometer og timer må være heltall.");  
            System.out.println("Bruk: java Hastighet5 <kilometer> <timer>");  
            System.out.println(unntak + " (behandlet i main())");  
            return;  
        }  
        skrivHastighet(arg1, arg2); // (7)  
        System.out.println("Returnerer fra main()");  
    }  
}
```

```

private static void skrivHastighet(int kilometer, int timer) {
    System.out.println("Starter skrivHastighet().");
    try {
        int hastighet = beregnHastighet(kilometer, timer);
        System.out.println("Hastighet = " +
                           kilometer + "/" + timer + " = " + hastighet);
    }
    catch (ArithmaticException unntak) {
        System.out.println(unntak + " (behandlet i skrivHastighet())");
    }
    System.out.println("Returnerer fra skrivHastighet().");
}

private static int beregnHastighet(int avstand, int tid) {
    System.out.println("Beregner hastighet.");
    if (avstand < 0 || tid < 0)
        throw new ArithmaticException("Avstand og tid kan ikke være < 0");
    return avstand/tid;
}

```

- Utdata fra programmet:

>**java Hastighet5 100**

Starter main().

Angi både kilometer og timer.

Bruk: java Hastighet5 <kilometer> <timer>

java.lang.ArrayIndexOutOfBoundsException: 1 (behandlet i main())

>**java Hastighet5 200 4u**

Starter main().

Kilometer og timer må være heltall.

Bruk: java Hastighet5 <kilometer> <timer>

java.lang.NumberFormatException: For input string: "4u" (behandlet i main())

>**java Hastighet5 200 -10**

Starter main().

Starter skrivHastighet().

Beregner hastighet.

java.lang.ArithmaticException: Avstand og tid kan ikke være < 0 (behandlet i skrivHastighet())

Returnerer fra skrivHastighet().

Returnerer fra main().

```
>java Hastighet5 200 0
Starter main().
Starter skrivHastighet().
Beregner hastighet.
java.lang.ArithmaticException: / by zero (behandlet i skrivHastighet())
Returnerer fra skrivHastighet().
Returnerer fra main().
```

```
>java Hastighet5 100 20
Starter main().
Starter skrivHastighet().
Beregner hastighet.
Hastighet = 200/20 = 10
Returnerer fra skrivHastighet().
Returnerer fra main().
```

try-blokk med felles catch-blokk

- Dersom flere unntak skal håndteres på samme måte i en try-catch setning, kan vi bruke en *felles* catch-blokk.

```
try { ... }
catch(UnntakType1 | UnntakType2 |...| UnntakTypeN u) { // Felles catch
    /* Felles håndtering for unntak u. */
}
catch(UnntakType unntak) { ... } /* Evt. andre catch-blokker.
...
- Dersom det forekommer et unntak i try-blokken, som har parametertype angitt i
  en felles catch-blokk, vil koden i denne catch-blokken blir utført.
- Unntak-parameter u er implisitt endelig (final), derfor kan ikke dens
  referanseverdi endres i den felles catch-blokken.
```

try-blokk med felles catch-blokk (fort.)

- I main()-metoden i klassen Hastighet5, kan vi velge å håndtere unntakene av type ArrayIndexOutOfBoundsException og NumberFormatException på samme måte v.h.a. en felles catch-blokk.
- Se klassen Hastighet5Alt.
 - Programmets øvrige oppførsel er den samme som i klassen Hastighet5.

```
/** Klassen Hastighet5 er omskrevet til å bruke en felles catch-blokk. */
public class Hastighet5Alt {

    public static void main(String[] args) {
        System.out.println("Starter main().");
        int arg1, arg2;
        try {
            arg1 = Integer.parseInt(args[0]);
            arg2 = Integer.parseInt(args[1]);
        }
        catch (ArrayIndexOutOfBoundsException | NumberFormatException unntak) {
            System.out.println("Bruk: java Hastighet5 <kilometer> <timer>");
            System.out.println("Angi både kilometer og timer som heltall.");
            System.out.println(unntak + " (behandlet i main())");
            return;
        }
    }
}
```

```
    skrivHastighet(arg1, arg2);
    System.out.println("Returnerer fra main().");
}
...
}
```

Utdata fra programmet:

```
>java Hastighet5Alt 100 xx
Starter main().
Bruk: java Hastighet5 <kilometer> <timer>
Angi både kilometer og timer som heltall.
java.lang.NumberFormatException: For input string: "xx" (behandlet i main())

>java Hastighet5Alt 100
Starter main().
Bruk: java Hastighet5 <kilometer> <timer>
Angi både kilometer og timer som heltall.
java.lang.ArrayIndexOutOfBoundsException: 1 (behandlet i main())
```

```

>java Hastighet5Alt 550 25
Starter main().
Starter skrivHastighet().
Beregner hastighet.
Hastighet = 550/25 = 22
Returnerer fra skrivHastighet().
Returnerer fra main().

>java Hastighet5Alt 100 0
Starter main().
Starter skrivHastighet().
Beregner hastighet.
java.lang.ArithmeticsException: / by zero (behandlet i skrivHastighet())
Returnerer fra skrivHastighet().
Returnerer fra main().

```

Typiske programmeringsfeil ved unntakshåndtering

- En parametertype i én catch-blokk kan skygge for andre unntakstyper i etterfølgende catch-blokker.
 - For eksempel skygger superklassen `RuntimeException` i catch-blokk (1) for subklassen `ArithmeticsException` i catch-blokk (2):


```

try { ... }
catch (RuntimeException unntak1) { ... }           // (1)
catch (ArithmeticsException unntak2) { ... }       // (2)

```

 - Unntak av typen `ArithmeticsException` blir fanget av catch-blokk (1) og aldri av catch-blokk (2), siden objekter av subklasser kan tilordnes en superklassereferanse.
 - Kompilatoren vil gi feilmelding dersom slike tilfeller forekommer.
- Ikke fang alle unntak i én catch-blokk ved å bruke mer generelle unntaksklasser, for eksempel `Exception` og `RuntimeException`.
 - Bruk av spesifikke unntaksklasser, gjerne med flere catch-blokker, anbefales i try-catch-konstruksjonen for å øke programforståelsen.
- I en felles catch-blokk, unntakstypene til parametrene må være *disjunkte*, d.v.s. at det er ingen arv-relasjon mellom dem -- ellers vil kompilatoren gi feilmelding.

Håndtering av kontrollerte unntak

- Hensikten med unntakshåndteringen er å behandle *unnormale* situasjoner under programutføring.
 - Det er mulig for en metode som kaster et unntak, å la unntaket propagere videre uten å gjøre noe med det.
 - Dette oppfordrer til utvikling av lite robuste programmer.
- Bruk av kontrollerte unntak gir en strategi der en metode som kan kaste et slikt unntak, tvinges til å ta stilling til hvordan unntaket skal håndteres:
 1. Fange og behandle unntaket i en `try-catch-setning`.
 2. Tillate videre propagering av unntaket med en `throws-klausul` spesifisert i metodedeklarasjonen.
- En `throws-klausul` spesifiseres i metodehodet, mellom parameterlisten og metodekroppen:

```
... metodeNavn (...) throws unntaksklasse1, ..., unntaksklassen { ... }
```
- Siden kompilatoren unnlater å sjekke ikke-kontrollerte unntak og metodene kan la være å håndtere dem, spesifiseres vanligvis ikke slike unntak i en `throws-klausul`.

Håndtering av kontrollerte unntak

- Gitt at metode `foo()` kaller metode `bar()`:

```
void bar() throws K { /*...*/ } // K er kontrollert unntak.
```

```
void foo() { bar(); } // Ikke godtatt av kompilatoren.
```
- Løsning:

Enten

```
void foo() throws K { bar(); } // Kaster unntaket videre.
```

eller:

```
void foo() {  
    try { bar();}  
    catch(K k) {k.printStackTrace()} // Fangar og behandler unntaket.  
}
```
- Kompilatoren vil sjekke at en metode som kan kaste et kontrollert unntak oppfyller et av kravene ovenfor.
- Dette betyr at enhver klient av en metode som kan propagere et kontrollert unntak i en `throws-klausul`, må ta stilling til hvordan dette unntaket skal håndteres.
- Dersom et kontrollert unntak spesifisert i en `throws-klausul` blir propagert helt til toppnivået, vil det bli behandlet av en standard unntakshåndterer på vanlig måte.

Eksempel: kontrollerte unntak (Program 13.6)

- Metoden beregnHastighet() kaster et unntak av typen Exception i en if-setning, (6).
 - Den velger å kaste dette unntaket videre i en throws-klausul, (5).
- Metoden skrivHastighet() som kaller metoden beregnHastighet(), velger også å kaste det videre i en throws-klausul, (4).
- Metoden main() som kaller metoden skrivHastighet(), velger å fange og behandle dette unntaket i en try-catch-blokk, (1) og (3).
- Forsøk på å utelate throws-klausulene vil resultere i kompileringsfeil.

Håndtering av kontrollerte unntak (Program 13.6)

```
public class Hastighet6 {  
  
    public static void main(String[] args) {  
        System.out.println("Starter main().");  
        try {  
            skrivHastighet(100, 20);  
        //      skrivHastighet(-100,20);  
        }  
        catch (Exception unntak) {  
            System.out.println(unntak + " (behandlet i main())");  
        }  
        System.out.println("Returnerer fra main().");  
    }  
  
    private static void skrivHastighet(int kilometer, int timer)  
        throws Exception {  
        System.out.println("Starter skrivHastighet().");  
        double hastighet = beregnHastighet(kilometer, timer);  
        System.out.println("Hastighet = "+  
                           kilometer + "/" + timer + " = " + hastighet);  
        System.out.println("Returnerer fra skrivHastighet().");  
    }  
}
```

```

private static int beregnHastighet(int avstand, int tid)
    throws Exception { // (5)
    System.out.println("Beregner hastighet.");
    if (avstand < 0 || tid <= 0) // (6)
        throw new Exception("Avstand og tid må være > 0");
    return avstand/tid;
}

```

- Utføring med kodelinen: `skrivHastighet(100, 20);` // (2a)
 Starter `main()`.
 Starter `skrivHastighet()`.
 Beregner hastighet.
 $Hastighet = 100/20 = 5.0$
 Returnerer fra `skrivHastighet()`.
 Returnerer fra `main()`.
- Utføring med kodelinen: `skrivHastighet(100, 0);` // (2b)
 Starter `main()`.
 Starter `skrivHastighet()`.
 Beregner hastighet.
`java.lang.Exception: Avstand og tid må være > 0` (behandlet i `main()`)
 Returnerer fra `main()`.

Definere egne kontrollerte unntakstyper

- Det anbefales å definere nye subklasser til klassen `Exception`.
 - Dette gjør at nye unntak automatisk blir kontrollert av komplilatoren.

```

class HastighetsBeregningsUnntak extends Exception { // kontrollert unntak

    HastighetsBeregningsUnntak(String str) { super(str); }

}
      
```

 - Det er vanligvis tilstrekkelig å definere en konstruktør som tar en strengparameter.

Eksempel med bruk av egne unntak (Program 13.7)

```
public class Hastighet7 {  
    public static void main(String[] args) {  
        System.out.println("Starter main()");  
        try {  
            skrivHastighet(100, 20);  
        }  
        // skrivHastighet(-100,20);  
    }  
    catch (HastighetsBeregningUnntak unntak) {  
        System.out.println(unntak + " (behandlet i main())");  
    }  
    finally {  
        System.out.println("Minner om kommandoen: java Hastighet7");  
    }  
    System.out.println("Returnerer fra main()");  
}  
  
private static void skrivHastighet(int kilometer, int timer)  
    throws HastighetsBeregningUnntak {  
    System.out.println("Starter skrivHastighet()");  
    double hastighet = beregnHastighet(kilometer, timer);  
    System.out.println("Hastighet = "+  
        kilometer + "/" + timer + " = " + hastighet);  
    System.out.println("Returnerer fra skrivHastighet()");  
}
```

```
private static int beregnHastighet(int avstand, int tid)  
    throws HastighetsBeregningUnntak {  
    System.out.println("Beregner hastighet.");  
    if (avstand < 0 || tid <= 0)  
        throw new HastighetsBeregningUnntak("Avstand og tid må være > 0"); // (7)  
    return avstand/tid;  
}
```

- Utføring med kodelinen: `skrivHastighet(100, 20);` // (2a)
Starter main().
Starter skrivHastighet().
Beregner hastighet.
Hastighet = 100/20 = 5.0
Returnerer fra skrivHastighet().
Minner om kommandoen: java Hastighet7
Returnerer fra main().
- Utføring med kodelinen: `skrivHastighet(-100, 20);` // (2b)
Starter main().
Starter skrivHastighet().
Beregner hastighet.
HastighetsBeregningUnntak: Avstand og tid må være > 0 (behandlet i main())
Minner om kommandoen: java Hastighet7
Returnerer fra main().
 - Legg merke til at utføringen av metoden `skrivHastighet()` ble avbrutt etter at `finally`-blokken var utført.

Utføring av finally-blokk

- En finally-blokk kan forekomme sammen med en try-blokk.
 - En catch-block trenger ikke nødvendigvis å være spesifisert.
- Koden i finally-blokken blir *alltid* utført dersom try-blokken blir utført.
 - Det spiller ingen rolle om et unntak ble kastet eller ikke.
- "Oppryddingskode" kan legges i en finally-blokk slik at den alltid blir utført.
- Klassen Hastighet7 illustrerer utføring av finally-blokk.
 - En finally-blokk er spesifisert ved (13), med tilhørende try-blokk ved (7).
 - Utskriften viser at koden i finally-blokken blir utført uansett.

Unntakskasting og arv

- En overkjørt metode i subklassen har bare lov å spesifisere i sin throws-klausul *en undermengde av unntak* fra throws-klausul i metodedefinisjonen fra superklassen.

```
// Klasse A
public void enMetodeMedMangeUnntak() throws Unntak1, Unntak2, Unntak3 {...}
...
// I subklassen B som er utledet fra superklassen A
public void enMetodeMedMangeUnntak() throws Unntak1, Unntak3 {...}
```

Oppsummering av unntakshåndtering

- "Kast og fang"-regel for kontrollerte unntak:
 - En metode kan fange unntak den kaster og behandle dem i catch-blokker.
- De kontrollerte unntakene som en metode kan kaste og ikke fanger, må deklarereres i en throws-klausul til metoden.
- En metode kan eksplisitt kaste et unntak v.h.a. throw-setningen.

```
... enMetode(...) throws Unntak1, Unntak2, ..., Unntakn {
```

```
    ...
    try { // handling som kan føre til at et av følgende typer unntak kan kastes:
        // Unntak1, Unntak2, ..., Unntakn og Unntaki, ..., Unntakk
        throw new Unntaki(); // kaster et unntak av typen Unntaki
    }
    catch (Unntakj1 | Unntakj2 | ... | Unntakjm uj) { // behandler flere typer unntak.
        // kode for å behandle unntak uj
    }
    ...
    catch (Unntakk uk) { // behandler unntak av typen Unntakk
        // kode for å behandle unntak uk
    }
    finally { ... } // Koden som alltid blir utført dersom try blir utført.
}
```

try-catch-finally blokk